

مبانی علم اقتصاد

www.ketab.ir

تألیف :

دکتر محمد رضا محمدی

سرشناسه	: محمدی، محمد رضا، ۱۳۵۱ خرداد.
عنوان و نام پدیدآور	: مبانی علم اقتصاد/ تألیف: محمد رضا محمدی.
مشخصات نشر	: نوشهر: دانشگاه علوم دریایی امام خمینی (ره)، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۲۶۶ص، مصور، نمودار، جدول.
شابک	: ۳۵۰۰۰۰ ریال : ۱۶-۰۰-۶۴۲۹-۶۲۲-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: واژه نامه.
موضوع	: اقتصاد
موضوع	: Economics
شناسه افزوده	: دانشگاه علوم دریایی امام خمینی (ره).
شناسه افزوده	: Imam Khomeini Naval University of Noshahr
رده‌بندی کتبی	: HB ۱۸۰ ۱۳۹۸
رده‌بندی دیوینی	: ۳۳۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۸۸۰۷۴۱۰

نام کتاب	: مبانی علم اقتصاد
تألیف	: محمد رضا محمدی
ناشر	: دانشگاه علوم دریایی امام خمینی (ره)
نوبت چاپ	: چاپ اول
تاریخ انتشار	: ۱۳۹۸
تیراژ	: ۱۰۰۰
قیمت	: ۳۵۰۰۰۰ ریال
حروفچینی، چاپ و صحافی	: انتشارات دانشگاه علوم دریایی امام خمینی (ره)

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

شابک ۹۷۸-۶۲۲-۶۴۲۹-۱۶-۰۰

پیشگفتار

در طی دو قرن گذشته، روابط اقتصادی انسان‌ها بسیار گسترده و پیچیده شده است و شناخت و تجزیه و تحلیل این روابط و پدیده‌های اقتصادی صرفاً به کمک علم اقتصاد میسر می‌گردد. از آنجا که آگاهی از علم اقتصاد و ارتباط بین متغیرهای اقتصادی و تصمیم‌گیری‌های صحیح و به‌موقع، باعث تحقق تخصیص بهینه منابع تولید، افزایش رفاه و تسریع روند رشد و توسعه اقتصادی جوامع می‌شود، لذا امروزه یادگیری مفاهیم پایه‌ای و اصطلاحات کلیدی علم اقتصاد و برخورداری شدن از قدرت درک، تجزیه و تحلیل و اظهارنظر اقتصادی به اندازه‌ای اهمیت یافته است که در تمام کشورهای پیشرفته دنیا، دروس اقتصادی در برنامه درسی بسیاری از رشته‌های غیراقتصادی دانشگاهی گنجانده شده است.

بر همین اساس، مؤلف و محقق و مطالب این کتاب، مفاهیم پایه و اطلاعات اولیه علم اقتصاد را ارائه نموده و راه را برای درک مبانی اقتصادی و تجزیه و تحلیل آنها هموار می‌سازد. در نگارش کتاب حاضر سعی شده است که اصول علم اقتصاد که شامل مفاهیم پایه، روش‌ها، نظریه‌ها و تحلیل‌های اساسی است، به گونه‌ای ارائه گردد که دید نسبتاً کاملی از ساختار سیستم اقتصادی و موضوعات تئوریک ارائه نماید و نظریات اقتصادی را به روش توصیفی - نموداری و با زبانی ساده و گام به گام تجزیه و تحلیل قرار دهد. مطالب ارائه شده در این کتاب آموزشی، سرفصل‌های مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی دروس وزارت علوم را پوشش می‌دهد و متناسب با یک درس دو واحدی بوده تا پاسخ‌گوی نیاز درسی دانشجویان رشته‌های غیراقتصادی دانشگاهی باشد.

مطالب این کتاب در چهار بخش تدوین شده است. بخش اول که شامل یک فصل است به معرفی و تبیین مفاهیم اولیه و پایه علم اقتصاد اختصاص دارد. مواردی چون تعاریف عام اقتصاد، تقسیم‌بندی علم اقتصاد، معرفی انواع کالاها، موضوع کمیابی، سوالات اساسی اقتصاد، نظام‌های اقتصادی، زمینه فرصت و ابزار تحلیل اقتصادی در این فصل ارائه گردیده است.

بخش دوم که شامل چهار فصل می‌شود، به بررسی مفاهیم و نظریه‌های اقتصاد خرد اختصاص یافته است. در این بخش موضوعاتی همچون تقاضا، عرضه، تعادل بازار، کشش عرضه و تقاضا، رفتار مصرف‌کننده، رفتار تولیدکننده و انواع ساختار بازار مورد بررسی قرار گرفته است.

بخش سوم نیز که مشتمل بر شش فصل می‌گردد، به بررسی مفاهیم و نظریات اقتصاد کلان پرداخته است. این بخش به بررسی مطالبی همچون حسابداری درآمد ملی، شاخص قیمت، اجزای تشکیل دهنده تقاضای کل، تعیین درآمد ملی تعادلی در مدل کینزی، پول و وظائف آن، سیاست‌های پولی و مالی و تورم و بیکاری می‌پردازد.

و بالاخره بخش چهارم که مشتمل بر یک فصل می‌باشد، به بررسی سیر تحول و تکامل علم اقتصاد و پیدایش مکاتب اقتصادی مختلف که در طی زمان شکل گرفته‌اند می‌پردازد.

امید است کتاب حاضر که حاصل تجربه چندین ساله تدریس اینجانب در دانشگاه‌های مختلف می‌باشد، دست‌مایه سودمندی برای پویندگان و رهروان علم باشد و دانشجویان عزیز با مطالعه این کتاب، بتوانند با نحوه عملکرد اقتصاد و تفکر اقتصادی آشنا شوند. در پایان از اندیشمندان و صاحب‌نظران گرامی انتظار دارد که با نظرات و پیشنهادات سازنده خویش، نویسنده را در جهت ارتقاء کیفیت محتوای کتاب در چاپ‌های بعدی یاری نمایند.

محمد رضا محمدی

پاییز ۱۳۹۸

فهرست کلی مطالب

بخش اول - کلیات

فصل اول : مفاهیم مقدماتی ۱

بخش دوم - اقتصاد خرد

فصل دوم : نظریه تعیین قیمت ۱۵

فصل سوم : نظریه رفتار مصرف کننده ۳۷

فصل چهارم : نظریه رفتار تولید کننده ۵۳

فصل پنجم : رفتار بازار ۷۳

بخش سوم - اقتصاد کلان

فصل ششم : مقدمه‌ای بر اقتصاد کلان ۹۹

فصل هفتم : حسابداری ملی ۱۱۵

فصل هشتم : تقاضای کل ۱۳۵

فصل نهم : تعیین درآمد ملی (الگوی درآمد-مخارج کل) ۱۶۱

فصل دهم : بازار پول ۱۸۱

فصل یازدهم : تعادل کلی اقتصاد (الگوی IS - LM) ۲۱۵

بخش چهارم - تاریخ عقاید اقتصادی

فصل دوازدهم : سیر اندیشه اقتصادی ۲۲۹

فهرست تفصیلی مطالب

بخش اول - کلیات

فصل اول : مفاهیم مقدماتی

۱	تعریف علم اقتصاد
۲	طبقه‌بندی علم اقتصاد
۳	انواع کالاها
۶	کمیابی
۶	سوالات اساسی اقتصاد
۷	نظام‌های اقتصادی
۱۰	هزینه فرصت از دست رفته
۱۰	تعریف بازار و انواع آن
۱۱	جریان مدور فعالیت‌های اقتصادی
۱۳	ابزار تحلیل اقتصادی

بخش دوم - اقتصاد خرد

فصل دوم : نظریه تعیین قیمت

۱۵	مقدمه
۱۶	تقاضا
۱۷	عوامل مؤثر بر تقاضا
۱۹	تغییرات تقاضا
۲۰	تقاضای بازار
۲۱	کشش تقاضا
۲۱	کشش قیمتی تقاضا
۲۵	عوامل مؤثر بر کشش قیمتی تقاضا
۲۶	کشش درآمدی تقاضا
۲۶	عرضه
۲۸	عوامل مؤثر بر عرضه
۲۹	تغییرات عرضه

۲۹	عرضه بازار
۳۰	کشش عرضه
۳۰	عوامل مؤثر بر کشش قیمتی عرضه
۳۱	تعادل
۳۴	دخالت دولت در بازار

فصل سوم : نظریه رفتار مصرف کننده

۳۷	مقدمه
۳۸	مطلوبیت عددی (کاردینال)
۳۸	مطلوبیت کل و مطلوبیت نهایی
۴۲	تعادل مصرف
۴۳	منحنی بی تفاوتی
۴۵	مطلوبیت رتبه‌ای (اردینال)
۴۵	منحنی‌های بی تفاوتی
۴۶	خصوصیات منحنی‌ای بی تفاوتی
۴۷	نرخ نهایی جانشینی
۴۹	خط بودجه
۵۰	تعادل مصرف کننده
۵۲	منحنی تقاضا

فصل چهارم : نظریه رفتار تولید کننده

۵۳	مقدمه
۵۳	نظریه تولید
۵۵	تابع تولید
۵۷	تولید متوسط و تولید نهایی
۵۹	قانون بازدهی نزولی
۶۰	مراحل تولید
۶۲	نظریه هزینه

۶۲	 انواع هزینه
۶۳	 تابع هزینه
۶۴	 هزینه‌های هر واحد تولید
۶۵	 هزینه ثابت متوسط
۶۶	 هزینه متغیر متوسط
۶۷	 هزینه متوسط کل
۶۸	 هزینه نهایی
۷۰	 ارتباط بین منحنی‌های هزینه واحد

فصل پنجم: ساختار بازار

۷۳	 مقدمه
۷۴	 بازار رقابت کامل
۷۶	 منحنی تقاضا برای کالای ساده
۷۷	 درآمد کل، متوسط و نهایی
۷۸	 حداکثر کردن سود در کوتاه‌مدت
۸۰	 سود یا زیان در کوتاه‌مدت
۸۲	 منحنی عرضه کوتاه‌مدت
۸۳	 بازار انحصار کامل
۸۵	 تقاضا و درآمد انحصارگر
۸۶	 حداکثر کردن سود در کوتاه‌مدت
۸۸	 سود یا زیان در کوتاه‌مدت
۸۹	 منحنی عرضه انحصارگر
۹۰	 بازارهای رقابت ناقص
۹۱	 بازار رقابت انحصاری
۹۲	 منحنی تقاضا برای کالای بنگاه
۹۳	 تعادل کوتاه‌مدت
۹۴	 بازار انحصار چندجانبه
۹۶	 انواع رفتار بنگاه‌ها

۹۷	 کارتل
----	-------------

بخش سوم - اقتصاد کلان

فصل ششم: مقدمه‌ای بر اقتصاد کلان

۹۹	 تعریف اقتصاد کلان
۱۰۰	 اهداف اقتصاد کلان
۱۰۴	 شاخص‌های اصلی اقتصاد کلان
۱۰۵	 ادوار تجاری
۱۰۶	 رابطه بین شاخص‌های اصلی اقتصاد کلان
۱۰۷	 جریان دور فعالیت‌های اقتصادی
۱۱۲	 تزریقات - تراکمات
۱۱۲	 تقاضای کل - عرضه کل
۱۱۳	 تعادل در جریان مدور

فصل هفتم: حسابداری ملی

۱۱۵	 مقدمه
۱۱۵	 متغیرهای کلان اقتصادی
۱۱۶	 محاسبه تولید ملی و درآمد ملی
۱۱۹	 روش‌های اندازه‌گیری تولید ناخالص ملی
۱۲۳	 شاخص‌های مرتبط با درآمد ملی
۱۲۵	 مشکلات محاسبه حساب‌های ملی
۱۲۷	 شاخص قیمت
۱۲۹	 روش‌های اندازه‌گیری شاخص قیمت
۱۲۹	 الف - شاخص ساده قیمت
۱۲۹	 ب - شاخص وزنی قیمت
۱۳۰	 ۱ - شاخص لاسپیرز
۱۳۰	 ۲ - شاخص پاشه
۱۳۱	 ۳ - شاخص فیشر